

ЕКОНОМІКА ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

УДК 330.65;330.3;631.1

Стельмашук А.М.,
д.е.н., професор, зав.кафедри
Смоленюк Р.П.,
к.е.н., доцент, ректор
ПВНЗ Хмельницький економічний університет
Чайківський І.А.,
генеральний директор
Корпорація «Агропродсервіс»

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ І ГАЛУЗЕЙ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Stelmashchuk A.M.,
dr.sc.(econ.), professor, head of department
Smoleniuk R.P.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., rector,
PIHE “Khmelnyskyi Economical University”
Chaikivskyi I.A.,
the general director of the corporation “Agroprodservice”

INNOVATIVE FOUNDATIONS OF PROVIDING THE COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES AND BRANCHES OF AGRICULTURE

Постановка проблеми. Подальший конкурентоспроможний розвиток підприємств і галузей сільського господарства в умовах ринкових відносин вимагає відповідних досліджень і розробок інноваційних заходів його забезпечення. Теорія і практика підтверджують, що конкуренція є основною рушійною силою ринкової економіки, інструментом забезпечення її рівноваги й гармонійного розвитку. Конкурентні переваги і відносини поряд з державним регулюванням здатні забезпечити сталий розвиток підприємств і галузей аграрної сфери.

Для того, щоб аграрні формування України досягли конкурентоспроможного рівня серед країн міжнародного співтовариства, необхідно вибрати відповідний тип розвитку аграрної економіки, який забезпечить їм стійке зростання та процвітання у майбутньому. Таким типом розвитку є інноваційний, якому характерні: високий рівень розвитку аграрної освіти, науки та передової практики. Більшість дослідників сучасної економіки однастайні в тому, що інновація – це якісні зміни, це нововведення, використання якого призводить до якісних змін у виробництві з метою отримання соціально-економічної вигоди (ефекту). Інноваційного розвитку потребують сільське господарство всі галузі, які з ним пов'язані, аграрне підприємництво, маркетинг, система фінансування та інші забезпечувальні напрями розвитку аграрної економіки.

Основою інноваційного розвитку є випереджувальні інвестиції, високий рівень фахових знань, широка інформатизація, потужний інтелектуальний потенціал суспільства.

Перехід до інноваційної політики в економіці неможливий без економічних реформ. Важливо, щоб ці реформи не підмінювались їхньою подобою, імітацією, а були справжніми.

Рівень конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників на світовому ринку відносно невисокий через незадовільний стан матеріально-технічного забезпечення, використання застарілих витратних технологій, неврегульованість механізму кредитування, відсутність досвіду у більшості підприємств вести жорстку конкурентну боротьбу. Тому для

забезпечення конкурентоспроможності підприємств і галузей аграрного сектора економіки України необхідно активно використовувати комплексні інноваційні засади розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові основи конкуренції та конкурентоспроможності підприємств на інноваційних засадах заклали такі вітчизняні і зарубіжні дослідники як Г.Л. Азоєв, В.Г. Андрійчук, С.Л. Брю, П.І. Гайдуцький, С.М. Кваша, Дж. Кейнс, М.І. Книш, Ю.І. Коробов, Жан-Жак Ламбен, І.М. Ліфіц, Ю.О. Лупенко, К.Р. Макконнел, М.Й. Малік, А. Маршалл, Б.Й. Пасхавер, М. Портер, Дж. Робінсон, Д. Рікардо, П.Т. Саблук, П. Самуельсон, А. Сміт, Р.А. Фатхутдинов, Ф.А. Хайек, Е. Чемберлін, Й. Шумпетер та ін. Однак, як свідчить аналіз результатів їх досліджень, питання конкурентоспроможного розвитку підприємств і галузей аграрного сектора в умовах інноваційної економіки, опрацьовані недостатньо.

Постановка завдання. Метою статті є розробка комплексної системи інноваційного забезпечення конкурентоспроможності підприємств і галузей сільського господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз результатів дослідження літературних джерел засвідчує, що конкуренція є основним економічним поняттям притаманним ринковим умовам господарювання, необхідним атрибутом їх існування і розвитку.

Одним із перших економістів, який з наукового погляду розглянув поняття конкуренції, був Адам Сміт (VIII ст.). У своїй праці "Дослідження про природу і причину багатства народів" (1776 р.) [1] він довів, що в умовах ринкових відносин кожен підприємець, прагнучи задовольнити власні економічні інтереси, під дією закону "невидимої руки" ринку ефективно реалізує також інтереси суспільства. За наявності конкурентного середовища впроваджуються інноваційні технології й ефективні методи організації виробництва, найбільш ефективно використовуються природні та трудові ресурси, що у свою чергу сприяє повнішому задоволенню потреб суспільства.

Адам Сміт розглядав конкуренцію як необхідний елемент ринку, вважаючи, що вона регулює дії його учасників, сприяє рівновазі попиту та пропозиції й формує ринкові ціни. На сучасному етапі розвитку подібні погляди стосовно конкуренції зустрічаємо у інших наукових працях [2; 3; 4].

Економічне поняття конкурентоспроможності розглядається у різних аспектах у вітчизняній та іноземній економічній літературі. В окремих джерелах у загальному плані конкурентоспроможність визначається як: властивість об'єкта, що характеризується ступенем реального або потенційного задоволення ним певної потреби у порівнянні з аналогічними об'єктами, представленими на даному ринку [5, с. 227]; спроможність випереджати інших, використовуючи свої переваги у досягненні поставлених цілей [6, с. 64]. Портер М.Е. розглядає конкурентоспроможність підприємства через порівняння його конкурентних переваг високого й низького порядку з аналогічними перевагами інших фірм на ринку [7, с. 232-236].

В умовах інтеграції аграрної економіки України в міжнародний економічний простір і у зв'язку з посиленням процесів глобалізації, забезпечення конкурентоспроможності підприємства є основою ефективності його діяльності на стратегічному рівні. На сьогоднішній день актуальним є питання реалізації інноваційного системного підходу в процесі вибору напрямів в забезпеченні конкурентоспроможності аграрних підприємств і галузей.

Україна зараз переживає складний період на шляху утвердження незалежності і боротьби за становлення цивілізованого, справедливого суспільства. Для розбудови економічно і соціально багатой країни, забезпечення її процвітання, необхідно мати розвинутий людський капітал - освічене, здорове і оптимістичне населення, провідних фахівців, що визначають креативність та інноваційність національної економіки. Цьому сприяє розвиток інноваційного підприємництва. Кожен член суспільства на своєму робочому місці добросовісно і професійно виконуватиме власні обов'язки, примножуючи достаток країни і, відповідно, свій власний.

Вирішення поставлених завдань пов'язане із здійсненням відповідних організаційних заходів, що базуються на основі використання європейського досвіду створення технологічних платформ (ТП).

Під «технологічною платформою» слід розуміти комунікаційний інструмент, зусилля якого спрямовані на створення перспективних комерційних технологій та нових продуктів і послуг за участі всіх зацікавлених сторін (бізнесу, науки, держави, громадянського суспільства), вдосконалення нормативно-правової бази в галузі науково-технологічного та інноваційного розвитку.

Значення і роль ТП в Європі полягає в наступному: вони об'єднують основні зацікавлені сторони і забезпечують діалог суспільства і бізнесу; сприяють залученню інвестицій в науково-технічний розвиток; мобілізують і направляють існуючі можливості в сектор досліджень і розробок, сприяючи більш ефективному підходу до інновацій, стимулюють координацію європейських і національних дослідних програм; вносять вклад в зростання економіки Євросоюзу [8].

Визначено, що технологічна платформа за змістом – це механізм, призначений об'єднати всі інтереси зацікавлених сторін для розвитку довгострокового передбачення конкретних проблем, створення послідовної динамічної стратегії для його виконання та керівництва виконанням плану дій. Такий механізм дає можливість досягати бажаного результату щодо узгодженої програми дій та оптимізувати вигоди всіх сторін.

Схему запропонованої нами науково-освітньо-виробничої платформи (НОВП) "Інноваційне

забезпечення конкурентоспроможності сільського господарства», яка формується на засадах інтеграції науки, освіти і виробництва, представлено на рис.1.

Рис. 1. Технологічна платформа (НОВП) інноваційного забезпечення конкурентоспроможності сільського господарства

Джерело: власна розробка авторів

Призначення даної платформи полягає в наступному:

- створити формат для взаємодії всіх учасників інтеграції, з метою визначення пріоритетних напрямів досліджень і розробок, часових рамок і плану дій в стратегічно важливих напрямках діяльності, де майбутнє зростання і конкурентоспроможності залежать від науково-технологічних досягнень в середньо- довгостроковій перспективі;

- сконцентрувати фінансування досліджень і розробок в ключових галузях, зокрема в галузі технологічної модернізації і підготовки кадрів.

Варто зауважити, що структура запропонованої платформи (НОВП) є гнучкою, забезпечує баланс інтересів всіх учасників. В рамках платформи створена можливість ініціювання нових проектів, а також вільного входу і виходу учасників. Структура (НОВП) може змінюватися на різних етапах її розвитку.

Основними завданнями формування і функціонування технологічної платформи (НОВП) є: розробка концепції і «дорожньої карти» формування конкурентоспроможності, розробка стратегії наукових досліджень і впровадження проривних технологій, розвиток кадрового потенціалу, стимулювання інновацій, розширення науково-виробничої кооперації, розвиток співпраці з аналогічними зарубіжними структурами, а також участь у спільних проектах.

Пріоритетом технологічної платформи (НОВП) «Інноваційне забезпечення конкурентоспроможності сільського господарства» є підвищення рівня компетентності персоналу, удосконалення організаційної структури, використання прогресивних технологій і методів виробництва, які ґрунтуються на глибшому розумінні процесів, що відбуваються в галузі і спрямовані на забезпечення сталого розвитку аграрної сфери.

Виходячи із європейського досвіду [9] процес формування і функціонування технологічної платформи (НОВП), має пройти три основних етапи.

На першому етапі збираються разом через організацію масштабної Інтернет-конференції всі зацікавлені учасники формування конкурентоспроможного сільського господарства (представники сільськогосподарських, переробних, сервісних і обслуговуючих підприємств, наукових, освітніх,

проектних і дослідних організацій, органів місцевого самоврядування, асоціацій і союзів, діяльність яких локалізована в цій галузі економіки. В результаті обговорень має бути сформовано спільне бачення майбутнього формування конкурентоспроможного сільського господарства.

На другому етапі визначаються з основними потенційними учасниками, розробляється стратегічна програма і середньо і довгострокові пріоритети в проведенні досліджень, вибудовується мережа регіональних кластерних об'єднань, коопераційні зв'язки, науково-виробничі ланцюги, оцінюється необхідне фінансове забезпечення проекту, визначаються необхідні напрямки розвитку інфраструктури, програми навчання, система стандартів і сертифікації. В межах цього етапу також розробляється «дорожня карта» досягнення поставлених на першому етапі стратегічних цілей.

На третьому етапі здійснюється реалізація стратегії. Тут передбачається формування і постійне оновлення портфелю програм і проектів, визначення джерел фінансування, можливих схем об'єднання ресурсів, інструментів взаємодії при виборі пріоритетних напрямів і обміні досягнутими результатами, ведення моніторингу досягнутих результатів, просування по «дорожній карті» та здійснення необхідних змін і уточнень в напрямках подальших досліджень.

Створення інтегрованої технологічної платформи (НОВП) матиме позитивний вплив на розвиток аграрної сфери економіки, оскільки об'єднує два важливих аспекти: державно-приватне партнерство як шлях підвищення рівня забезпечення нових наукових розробок; об'єднання зусиль фундаментальної і галузевої науки, бізнесу та потенціалу підприємств.

Для реалізації напрацьованих учасниками платформи завдань створюється інноваційний Кластер «Конкурентоспроможність», який є добровільним об'єднанням вищих навчальних закладів (університетів), наукових установ, розвинутих суб'єктів господарювання (рис.2).

Рис. 2. Організаційна структура інноваційного Кластеру «Конкурентоспроможність»
Джерело: власна розробка авторів

В університетах – учасниках Кластеру організуються наукові парки для здійснення інтеграції освіти, науки, підприємництва і місцевих органів влади, розвитку інноваційної діяльності, ефективного впровадження передових напрямів науки та технологій в регіоні, для підвищення соціально-економічного та екологічного рівня його розвитку за рахунок створення нових робочих місць, активізації малого та середнього підприємництва.

Основними функціями наукового Парку університету є:

- створення нових видів інноваційного продукту, здійснення заходів щодо їх комерціалізації, організація та забезпечення виробництва наукоємної, конкурентоспроможної на внутрішніх і зовнішніх ринках інноваційної продукції;

- залучення студентів, випускників, аспірантів, науковців та працівників вищого навчального закладу до розроблення і виконання проектів наукового парку;

- організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів, необхідних для розроблення і реалізації проектів наукового парку; залучення і використання у своїй діяльності ризикового (венчурного) капіталу, підтримка наукоємного виробництва;

Науковий парк університету є добровільним об'єднанням юридичних осіб (засновників), що

здійснюють свою спільну діяльність на основі Договору та Статуту про створення парку, а також реалізації проектів в сфері виробничого впровадження наукомістких розробок, високих технологій та конкурентоспроможної на світовому ринку продукції на всіх стадіях процесу "дослідження – виробництво – реалізація".

До участі в діяльності Наукового парку залучаються господарючі юридичні особи, які запропонували наукові проекти, що відповідають пріоритетним напрямам його діяльності, підписали договір про партнерство щодо умов участі у процесі розроблення та виконання проектів наукового парку.

Інформаційною базою функціонування Кластеру є БАНК ІННОВАЦІЙ, який служить платформою для підготовки і впровадження наукових ідей та розробок у практику. Банк інновацій безперервно поповнюється новими науковими розробками, рекомендаціями та інноваційними пропозиціями. Здійснюється експертна оцінка інноваційних пропозицій і за результатами експертизи розробляються інвестиційні проекти і бізнес-плани. Банк інноваційної інформації служить також основою підвищення освітньо-фахового рівня населення

Пріоритетним напрямом діяльності Кластеру «Конкурентоспроможність» є формування компетентності населення. Для його реалізації створено при Хмельницькому економічному університеті «Центр формування компетентності кадрів і працевлаштування», у складі якого організовано бізнес кадровий інкубатор «Універсальний» та Кадрово-рекрутингову агенцію.

Метою Центру є здійснення безперервної теоретичної і практичної підготовки різних верств і категорій населення на засадах дистанційного навчання для забезпечення суб'єктів господарювання висококваліфікованими кадрами шляхом підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, а також пошуку і підбору найкращих фахівців, які високо ціняться на ринку праці, що сприяє розвитку кадрової конкуренції як основи зростання компетентності фахівців.

Стратегія вибору нашого напрямку і форми формування компетентності населення, зокрема використання дистанційної форми навчання, співпадає з прогнозами 645 експертів, опитаних аналітичним центром World Innovation Summit for Education (Wise). За результатами опитування встановлено, що в найближчі 15 років інтернет перетворить навчальні заклади в «в інтерактивне середовище», яке радикально перетворить традиційні форми навчання і змінить роль вчителів, батьків і учнів.

Головна місія вчителя буде полягати в тому, щоб направляти учня в ході самостійного навчання. Навчальна програма буде персоналізована у відповідності з потребами кожного учня. Особисті і практичні навички будуть цінитися вище, ніж академічне пізнання.

Головним джерелом знань стане інтернет. Освіта стане дорожчою і буде тривати все життя. Учитель стане провідником учня на його власному шляху до знань. Очікується розвиток методики, при якій учні самостійно готують уроки і виступають з презентаціями в класі, а вчитель їх консулює [10].

Для ефективного функціонування Центру визначені основні завдання щодо: організації повноцінної навчальної бази; проведення рейтингової якісної оцінки претендентів на робочі місця на основі результатів навчання, методу аналізу ситуацій (casestudy), метод оцінки в реальних бізнес-ситуаціях (ассесмент), тестування.

Особливо гостра потреба створення Центру пов'язана з низьким рівнем освітніх послуг на селі, відсутністю належного інформування і консулювання сільського населення. В нових умовах господарювання особливо важливо забезпечити відповідну широку просвіту сільського населення, зокрема підготовку фахівців ринкового спрямування для сільського господарства на умовах дистанційної системи навчання, з метою активізації діяльності сільських жителів щодо соціально-економічного і екологічного відродження села, еколого безпечного розвитку сільських територій і забезпечення ефективного функціонування сільського господарства.

Основними принципами здійснення освітньої діяльності є: забезпечення можливості громадян здобувати освіту протягом усього життя; інтеграція освіти, науки і виробництва шляхом активного використання результатів наукових досліджень, передового досвіду виробництва і методів інноваційного характеру у навчальному процесі; впровадження методики безперервності освіти, надання можливості постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки і перепідготовки.

Основними засобами реалізації цих принципів є забезпечення доступу до навчання усіх верств населення за рахунок розширення переліку послуг з підвищення кваліфікації фахівців; підвищення якості рівня освітніх послуг за рахунок постійного оновлення програм навчання з урахуванням сучасних вимог і актуальності розроблюваних проблем; адаптування програм підготовки до ринкових умов.

Освітню діяльність з формування професійної компетенції і висококваліфікованого фахівця визнано доцільним розпочинати з шкільного періоду, після освоєння загальноосвітніх дисциплін - з передвипускних і випускних класів загальноосвітньої школи. Саме такий підхід дає можливість організувати ефективну профорієнтацію молоді і забезпечити раціональну систему підготовки кадрів.

З врахуванням останнього бізнес-інкубатором «Універсальний», який має диференційовані структурні підрозділи, започатковано інноваційний освітній проект: «Від учня – до висококваліфікованого фахівця – до конкурентоспроможного підприємництва». Поетапне освоєння професійних знань здійснюється шляхом поступового використання навчальних програм:

- учнівського бізнес-інкубатора;

- студентського бізнес-інкубатора;
- бізнес-інкубатора стартаперів;
- технологічного бізнес-інкубатора.

До участі в інноваційному учнівському бізнес-інкубаторі залучаються за бажанням учні випускних класів загальноосвітніх шкіл і ПТУ. До завершення навчання в загальноосвітній школі учні, які стали учасниками бізнес-інкубатора, отримують можливість освоювати дистанційно під керівництвом тьюторів (*т.зв. домашніх вчителів*), які забезпечують розробку індивідуальних освітніх програм і супроводжують процес індивідуального навчання. За час перебування в учнівському бізнес-інкубаторі учасники навчаються наступні навчальні дисципліни: основи економіки і організації діяльності підприємств; основи організації і ведення підприємницької діяльності; основи сільськогосподарського виробництва; основи екології виробництва і природокористування; основи інформатики і автоматизованого бухгалтерського обліку. Кінцевими результатами навчання в учнівському бізнес-інкубаторі є отримання учасниками базових знань для оцінки і визначення пріоритетів подальшого навчання та можливості для розпочинання власного бізнесу. За результатами навчання учасники отримують відповідні Свідоцтва, Сертифікати і рекомендації для зарахування на продовження навчання в студентському бізнес-інкубаторі.

До участі в студентському відділі бізнес-інкубатора залучається за бажанням молодь (студенти I – III курсів). За період перебування в бізнес-інкубаторі його учасники отримують додаткову, поряд з основним навчанням в університеті, можливість оволодіти ширші і глибші знання з актуальних напрямів відповідно до сучасних європейських вимог підготовки фахівців. Учасники, які зараховані на навчання в інкубаторі освоюють і отримують дистанційно спеціальні навички з наступних напрямів: економіка і управління національним господарством; економіка і управління підприємствами; інноваційна економіка; корпоративна економіка; екологічна (зелена) економіка; економіка людського капіталу (економіка знань); інвестиційний менеджмент; маркетинго-логістичне управління товаровиробництвом; економічна діагностика підприємств; зовнішньо-економічна діяльність. В процесі навчання учасники ознайомлюються з найновішими результатами вітчизняної і зарубіжної науки та передової практики. За результатами навчання учасники отримують відповідні Свідоцтва, Сертифікати і рекомендації для зарахування на продовження навчання в Інноваційному бізнес – інкубаторі стартаперів чи в Інноваційному технологічному бізнес-інкубаторі.

Метою інноваційного бізнес – інкубатора стартаперів є підготовка випускників університету і одночасно бізнес-інкубатора до самостійної професійної розробки інноваційно- інвестиційних проектів, бізнес-планів та маркетингових програм з використанням інформаційних технологій, для започаткування власного бізнесу, чи реалізації їх на інноваційному ринку, або для безпосереднього впровадження у виробництво. Учасниками бізнес – інкубатора стартаперів є випускники студентського бізнес-інкубатора, а також інші особи, які мають як мінімум бакалаврську освіту.

Теоретична частина підготовки стартаперів включає дистанційне освоєння наступних предметів: інноваційний менеджмент; інвестиційний менеджмент; оцінка і страхування ризиків; бізнес-планування; інноваційно-інвестиційне проектування; експертна оцінка землі, майна і бізнесу підприємства; проектний аналіз; управління проектами; практика складання бізнес-планів та інноваційно-інвестиційних проектів.

Практичні навички майбутні стартапери отримують на основі використання інтернет – технологій в процесі дистанційних семінарів, демонстраційних показів, мастер-класів за тематикою: складання бізнес-планів; розробка інноваційних проектів; оформлення інвестиційних пропозицій; складання бізнес-планів інвестиційних проектів; експертна оцінка інноваційно-інвестиційних проектів. За результатами навчання учасники отримують відповідні Свідоцтва, Сертифікати і методичні рекомендації для організації Стартапів.

Учасниками інноваційного технологічного бізнес-інкубатора можуть бути студенти IV – V курсів навчальних закладів, особи, які займаються підприємництвом (бажають стати підприємцями) та всі інші особи, що займають активну позицію в господарській діяльності і мають інтерес в її інноваційному удосконаленні. За час дистанційного навчання (5 місяців) учасники освоюють 4 навчальні дисципліни (щомісячно 1 предмет) і проходять місячне практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу (табл.1).

За результатами навчання учасники отримують відповідні Свідоцтва та Сертифікати.

Аналіз і оцінка запропонованої інноваційної системи формування кадрового потенціалу, заснованої на взаємній інтеграції освітнього, наукового і виробничого простору підтверджує зміну місця освіти в цій системі і перетворення її з транслятора знань та генератора специфічних навичок й умінь в безпосереднього виробника знань, в активного учасника процесу трансформації цих знань, в нові продукти, технології та послуги.

Для забезпечення високої результативності функціонування бізнес-кадрового інкубатора створюється **кадрово-рекрутингове агенство**. Його структурний підрозділ - відділ «**кадрове агенство**» формує базу пошукувачів роботи і здійснює пошук підприємства, яке може запропонувати роботу, а відділ «**рекрутингове агенство**» формує базу роботодавців, отримує завдання від

роботодавців на пошук кандидатів на конкретні посади. Різновидністю рекрутинга є хедхантинг («охота за головами»), тобто роботодавець може дати їм завдання на переманювання конкретного фахівця від конкурентів.

Таблиця 1

Напрями і плани навчального процесу в технологічному інкубаторі

Навчальні дисципліни	Місяці навчання				
	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	6
<i>Напрямок 1. Підприємництво в системі господарської діяльності</i> <i>Кваліфікація - фахівець з організації підприємницької діяльності</i>					
1. Підприємництво з основами оподаткування, обліку, звітності та бізнес-планування	+				
2. Економіка, організація і управління підприємства		+			
3. Стратегія підприємства			+		
4. Формування стратегії розвитку бренду підприємства				+	
Практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу					+
<i>Напрямок 2. інноваційно-інвестиційна діяльність</i> <i>Кваліфікація – фахівець з інноваційно-інвестиційного менеджменту</i>					
1. Інноваційна діяльність з основами оцінки інновацій	+				
2. Інвестиційна менеджмент з основами аналітики		+			
3. Інноваційно-інвестиційне проектування. Управління проектами			+		
4. Експертна оцінка інвестиційних проектів				+	
Практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу					+
<i>Напрямок 3. Фінансова діяльність</i> <i>Кваліфікація: фахівець з фінансової діяльності</i>					
1. Теорія фінансів. Бюджетне фінансування	+				
2. Фінансова діяльність підприємств і банків		+			
3. Розвиток фінансово-кредитної кооперації			+		
4. Фінансово-кредитний менеджмент				+	
Практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу					+
<i>Напрямок 4. Управління ризиками в економічній діяльності</i> <i>Кваліфікація: фахівець з управління ризиками</i>					
1. Ризик- менеджмент	+				
2. Управління ризиками		+			
3. Моніторинг, аналіз, контроль і страхування, ризиків в галузях національної економіки			+		
4. Страхувальний менеджмент				+	
Практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу					+
<i>Напрямок 5. Економічна безпека і антикризове управління підприємством</i> <i>Кваліфікація: фахівець з економічної безпеки підприємства</i>					
1. Економічна безпека підприємства	+				
2. Економічна діагностика підприємства		+			
3. Банкрутство та санація підприємства			+		
4. Антикризове управління підприємством				+	
Практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу					+
<i>Напрямок 6. Готельно-туристична діяльність</i> <i>Кваліфікація: фахівець з готельно-туристичної діяльності</i>					
1. Інфраструктура готельно-туристичної діяльності	+				
2. Маркетинг готельно-туристичної діяльності		+			
3. Технологія процесів виробництва і реалізації готельно-туристичних послуг			+		
4. Менеджмент готельно-туристично діяльності				+	
Практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу					+
<i>Напрямок 7. Зовнішньо-економічна діяльність</i> <i>Кваліфікація: фахівець із зовнішньо-економічної діяльності</i>					
1. Зовнішньо-економічна діяльність з основами обліку	+				
2. Міжнародна комерційна справа і торгівля		+			
3. Міжнародна економіка і міжнародні фінанси			+		
4. Митна справа і СОТ				+	
Практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу					+

продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
Напрямок 8. Аналітичне дослідження ринків <i>Кваліфікація: фахівець з аналітики ринків</i>					
1. Біржова торгівля (фундаментальний аналіз і оцінка)	+				
2. Фінансовий ринок (фундаментальн. аналіз і оцінка)		+			
3. Товарний ринок (фундаментальний аналіз і оцінка)			+		
4. Продовольчий ринок (фундамент. аналіз і оцінка)				+	
Практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу					+
Напрямок 9. Маркетингова діяльність <i>Кваліфікація: фахівець з маркетинго-логістичного управління</i>					
1. Маркетингова діяльність	+				
2. Логістична діяльність		+			
3. Виробничий, промисловий маркетинг			+		
4. Соціально-етичний маркетинг. Маркетинг відносин				+	
Практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу					+
Напрямок 10. Управлінське консультування <i>Кваліфікація: фахівець з управлінського консультування</i>					
1. Управлінське консультування	+				
2. Інформаційний менеджмент. Управлінське документознавство		+			
3. Технологія підготовки і прийняття управлінських рішень			+		
4. Стратегічне управління підприємством				+	
Практичне освоєння теоретичного навчального матеріалу					+

Джерело: власна розробка авторів

Кадрово-рекрутингова агенція тісно співпрацює з бізнес-кадровим інкубатором, формуючи з числа його випускників кадровий резерв. В базу даних вносяться результати навчання, на основі яких формується рейтинг претендента на вакантне робоче місце. Агенція здійснює підбір кадрів за замовленням роботодавців і працевлаштування населення. Організація веде пошук, проведення співбесід, відбір і аналіз кандидатів для створення резерву кваліфікованої робочої сили, формує мережу філій **кадрово-рекрутингового агенства**, наводить зв'язки з роботодавцями і біржами праці, укладає угоди з роботодавцями.

Кадрово-рекрутингова агенція надає шукачам наступні послуги:

- допомагає складати резюме;
- подає інформацію про наявність вакансій;
- вносить резюме в Банк даних агенства;
- надає допомогу шукачам роботи в підготовці до співбесіди з роботодавцем;
- здійснює професійне і психологічне тестування;
- організовує курси підвищення кваліфікації;
- допомагає у працевлаштуванні, в т.ч. за кордоном.

При створенні резерву кваліфікованої робочої сили кадрово-рекрутингова агенція враховує відповідні тестові вимоги (табл. 2).

Таким чином, реалізація інноваційно-освітнього проекту «Від учня – до висококваліфікованого фахівця – до конкурентоспроможного підприємництва» забезпечить підвищення компетентності населення, високий рівень кваліфікації кадрів підприємств і організацій, що стане основою конкурентоспроможного розвитку підприємств і організацій національного господарства.

На основі новоствореної і поновлюваної кадрової бази виникає потенційна можливість розвивати і удосконалювати управлінсько-технологічну структуру виробництва, зокрема інтегрувати наукову, освітню і виробничу діяльність і концентрувати за відповідними напрямками шляхом створення спеціалізованих інноваційних Центрів забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємницьких формувань (рис.1).

Основою створення забезпечувальних Центрів: організаційного забезпечення, інноваційно-інвестиційного, фінансово-кредитного, маркетинго-логістичного, екологізації виробництва, продукції і територій, аналітичного Центру моніторингу ринків і ринкових відносин, організації зовнішньоекономічної діяльності, економічної безпеки і антикризового управління підприємств, формування компетентності кадрів і працевлаштування, Інформаційно-консультаційний і впровадзувальний Центр, Центр альтернативної енергетики і енергозбереження, Центр біологічного землеробства і збереження родючості ґрунтів та інших є розробка відповідних бізнес-планів, Положень про функціонування конкретних Центрів, механізмів їх функціонування.

Таблиця 2

Основні тестові вимоги до кадрів

Здібності	Характеристика
Інтелектуальні здібності	- здатність аналізувати; - логіка, творчість та оригінальне мислення; - здатність синтезувати продукувати нові ідеї
Особисті якості	- почуття власної гідності; - дух підприємництва; - ініціативність; - ділова етика
Емоційна зрілість	- чесність, об'єктивна оцінка власних можливостей; - врівноваженість; - незалежність поглядів
Компактність	- вміння встановлювати контакти; здатність входити в довіру; - вміння слухати, переконувати, заохочувати; - вміння адаптуватися до роботи в нових соціально-психологічних умовах

Джерело: власна розробка авторів

Інноваційний кластер «Конкурентоспроможність» формує систему бізнес-планів та інноваційно-інвестиційних проектів зі сприяння і забезпечення конкурентоспроможного розвитку сільського господарства на різних ієрархічних рівнях (рис.3).

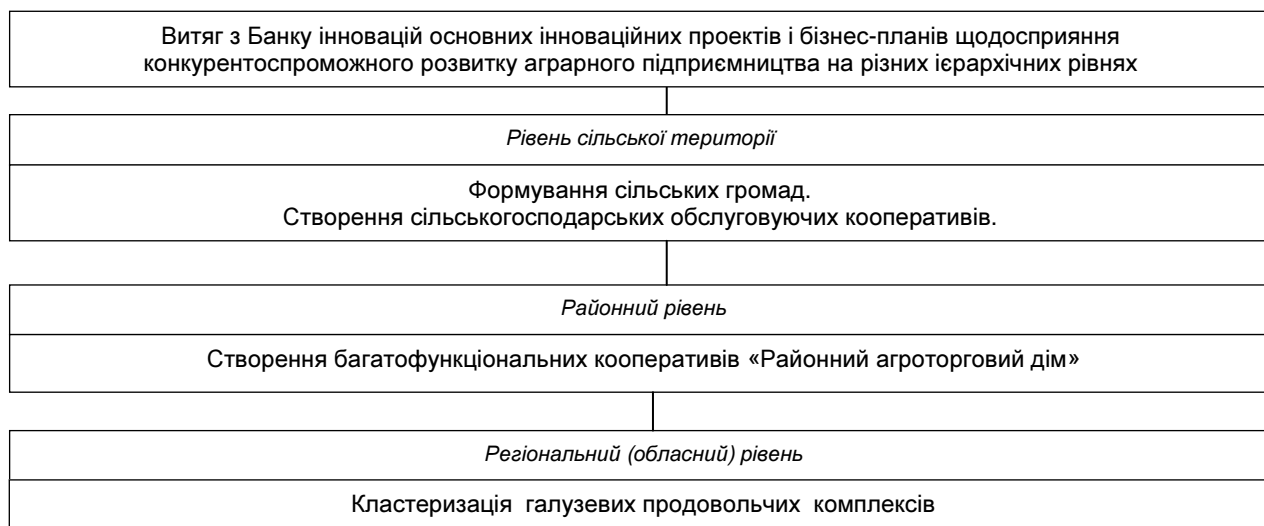

Рис.3. Основні напрями реформування сільського господарства на різних ієрархічних рівнях

Джерело: власна розробка авторів

На рівні сільської території для організації ефективного господарювання особливо важливо сформувати сільську громаду як ефективний громадський орган управління територією. Для забезпечення раціонального використання ресурсів села і визначення стратегії розвитку сільської території складається відповідний інноваційний проект і бізнес-план.

Враховуючи складність сільськогосподарського виробництва, приватні товаровиробники, особливо дрібнотоварні, не можуть одночасно приділяти увагу і виробництву, і комерційній діяльності, пошуку й придбанню ресурсів та послуг за прийнятними цінами. Однією з умов їх успішного функціонування є створення обслуговуючих кооперативів, які значно покращують і здешевлюють цю сферу діяльності.

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив – юридична особа, утворена фізичними та/або юридичними особами, що є сільськогосподарськими товаровиробниками, на засадах добровільного членства та об'єднання майнових пайових внесків для спільної діяльності. Він належить сільськогосподарським товаровиробникам і управляється ними на демократичних засадах, надає своїм членам (особистим господарствам) послуги, пов'язані із зберіганням, переробкою (первинною) та збутом сільськогосподарської продукції; надання послуг з обробітку, поліпшення сільськогосподарських угідь, постачання насінневого та садивного матеріалу, добрив, молодняка худоби і птиці, звірів; надання культурно-побутових, ритуальних, транспортних, експедиційних і консультативних послуг з питань сільськогосподарського виробництва і комерційної практики; проведення природоохоронних заходів і селекційної роботи.

Основна риса кооперативу - його неприбутковий характер. Надання послуг, виконання робіт здійснюється за собівартістю. Кооператив не залишає собі прибутку, а результат економічної діяльності розподіляє серед членів пропорційно до участі в роботі кооперативу. Залежно від виду діяльності кооперативи поділяються на переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі, сервісні та інші і можуть створюватися у межах одного або декількох населених пунктів району. Для створення кооперативу складається статут і розробляється бізнес-план, в якому передбачаються етапи його формування і механізм функціонування.

На районному рівні для забезпечення конкурентоспроможного розвитку сільськогосподарських формувань створюється багатофункціональний кооператив «**РАЙОННИЙ АГРОТОРГОВИЙ ДІМ**» (рис. 4)

Рис.4. Організаційна структура районного агроторгового Дому

Джерело: власна розробка авторів

Його функції пов'язані з сприянням на районному рівні конкурентоспроможному розвитку аграрного виробництва шляхом економіко-правового консультування, навчання і послуг, пов'язаних з організацією кооперативних та інтеграційних формувань, розширенням маркетинго-логістичної діяльності та сфер заготівлі, збереження і переробки сільськогосподарської продукції, здійснення інших дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства.

На регіональному (обласному рівні) здійснюється процес інтеграції сільськогосподарських, заготівельних, переробних, обслуговуючих та інших підприємств та організацій агропромислового виробництва у формі кластерів галузевих продуктових комплексів (зернопродуктовий, цукропродуктовий, олійнопродуктовий, овочепродуктовий, молокопродуктовий, м'ясопродуктовий та інші). Такий підхід направлений на зміцнення зв'язків між партнерами спільного виробництва кінцевого продукту, удосконалення економічних відносин, які забезпечать зменшення виробничих втрат, підвищення якості продукції, зниження її собівартості і відповідне зростання рівня конкурентоспроможності.

Висновки з даного дослідження. Дослідженням встановлено, що в умовах інтеграції аграрної економіки України в міжнародний економічний простір і у зв'язку з посиленням процесів глобалізації, забезпечення конкурентоспроможності підприємства є основою ефективності його діяльності на стратегічному рівні. Для розбудови економічно і соціально багаті країни, забезпечення її процвітання, необхідно мати розвинутий людський капітал - освічене, здорове і оптимістичне населення, провідних фахівців, що визначають креативність та інноваційність національної економіки.

За результатами дослідження запропоновано створити науково-освітньо-виробничу платформу «Інноваційне забезпечення конкурентоспроможності сільського господарства», яка формується на засадах інтеграції науки, освіти і виробництва.

Пріоритетом технологічної платформи є підвищення рівня компетентності персоналу, удосконалення організаційної структури, використання прогресивних технологій і методів виробництва, які ґрунтуються на глибшому розумінні процесів, що відбуваються в галузі і спрямовані на забезпечення сталого розвитку аграрної сфери.

Для реалізації завдань платформи створюється інноваційний Кластер «Конкурентоспроможність», який є добровільним об'єднанням вищих навчальних закладів (університетів), наукових установ, розвинутих суб'єктів господарювання.

Інформаційною базою функціонування Кластеру є БАНК ІННОВАЦІЙ, який служить платформою для підготовки і впровадження наукових ідей та розробок у практику. Банк інновацій безперервно поповнюється новими науковими розробками, рекомендаціями та інноваційними пропозиціями.

Пріоритетним напрямом діяльності Кластеру «Конкурентоспроможність» є формування компетентності населення. Для його реалізації створено при Хмельницькому економічному університеті «Центр формування компетентності кадрів і працевлаштування», у складі якого організовано бізнес кадровий інкубатор «Універсальний» та Кадрово-рекрутингову агенцію.

Інноваційний кластер «Конкурентоспроможність» формує систему бізнес-планів та інноваційно-інвестиційних проектів зі сприяння і забезпечення конкурентоспроможного розвитку сільського господарства на різних ієрархічних рівнях.

Література

1. Антология экономической классики : В. Петти, А. Смит, Д. Рикардо / [Сост.: И. А. Столяров, З. А. Басырова; Предисл. И. А. Столярова], – М. : Эконом: Ключ, 1993. – Т. 1.– 486 с.
2. Аграрна реформа в Україні / П. І. Гайдуцький, П. Т. Саблук, Ю. О. Лупенко [та ін.] ; за ред. П.І. Гайдуцького. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 424 с.
3. Гальчинський А. С. Суперечності реформ: у контексті цивілізаційного процесу / А.С. Гальчинський. – К. : Українські пропілеї, 2001. – 320 с.
4. Забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора економіки України на внутрішньому та зовнішньому ринках : наукова доповідь / за ред. В. М. Трегобчука, Б. Й. Пасхавера. – К. : Ін-т екон. та прогноз., 2007. – 260 с.
5. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – М. : Маркетинг, 2002. – 892 с
6. Деметтьева А. Конкурентоспособность международных компаний / А. Деметтьева // Маркетинг. – 2000. – № 3. – С. 64-67.
7. Портер М.Е. Стратегія конкуренції: Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / Портер М.Е. ; пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. – К. : Основи, 1998. – 390 с.
8. Маховикова Г. А. Оценка экономической эффективности инвестиционных проектов с учетом экологического фактора / Г. А. Маховикова. – Санкт-Петербург : Экономика и финансы, 2010. – 181 с.
9. Прыкин Б.В. Стратегия экономики. Природный экогармонизм : учеб. пособ. / Б. В. Прыкин. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 367 с.
10. Образование будет длиться всю жизнь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nr2.com.ua/News/world_and_russia/Obrazovanie-budet-dlitsya-vsuyu-zhizn-82902.html

References

1. Stoliarov, I.A., Basyrova, Z.A. (1993), *Antologiya ekonomicheskoy klassiki: V. Petti, A. Smit, D. Rikardo* [Anthology of economic classics : B. Petty, Adam Smith, David Ricardo] in two volumes, Ekonom, Klyuch, Vol. 1, Moscow, Russia, 486 p.
2. Haidutskyi, P.I., Sabluk, P.T., Lupenko, Yu.O. and others (2005), *Ahrarna reforma v Ukraini* [Agrarian reform in Ukraine], Edited by P.I. Haidutskyi, NNTS IAE, Kyiv, Ukraine, 424 p.
3. Halchynskiy, A.S. (2001), *Superechnosti reform: u konteksti tsyvilizatsiinoho protsesu* [Contradictions of reforms: in the context of the civilization process], Ukrainski propileii, Kyiv, Ukraine, 320 p.
4. Trehobchuk, V.M., Paskhaver, B.Y. (2007), *Zabezpechennia konkurentospromozhnosti ahrarnoho sektora ekonomiky Ukrayiny na vnutrishniomu ta zovnishniomu rynkakh* ["Ensuring the competitiveness of the agricultural sector in Ukraine at domestic and foreign markets": scientific report], Int-t ekon. ta prohnouzuv., Kyiv, Ukraine, 260 p.
5. Fatkhutdinov, R.A. (2002), *Konkurentosposobnost organizatsii v usloviyakh krizisa: ekonomika, marketing, menedzhment* [Competitiveness of the organization in crisis: economics, marketing, management], Marketing, Moscow, Russia, 892 p.
6. Dementieva, A. (2000), "Competitiveness of international companies", Marketing, no 3, pp. 64-67.
7. Porter, M.Ye. (1998), *Strategiya konkurentsii: Metodika analizu galuzey i dialnosti konkurentiv* [Strategy of Competitiveness: Methods of analysis of industries and activities of competitors], Translated by A. Oliinyk, R. Skilskiy, Osnovy, Kyiv, Ukraine, 390 p.
8. Makhovikova, G.A. (2010), *Otsenka ekonomicheskoy effektivnosti investitsionnykh proyektov s uchetom ekologicheskogo faktora*[Assessing the economic efficiency of investment projects taking into account the environmental factor], Ekonomika i finansy, St.-Peterburg, Russia, 181 p.
9. Prykin, B.V. (2000), *Strategiya ekonomiki. Prirodnyy ekogarmonizm: ucheb.posob.* [The strategy of the economy. Natural ecological harmonism], textbook, Moscow, Russia, YUNITI, 367 p.
10. Education will last a lifetime, available at: http://nr2.com.ua/News/world_and_russia/Obrazovanie-budet-dlitsya-vsuyu-zhizn-82902.html